

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. VI. Probationes Autoritatis Secundi Ordinis in Synodo Diœcesanâ,
depromptæ ex Canonibus, Statutis, & aliis testimoniis, quæ ostendunt
olim duas Synodos quotannis habitas fuisse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

LEO IV. Synodum Diœcesanam, Concilium Diœcesis Episcopi vocaverat, decernendo, Parochos inexcusabiliter ad id Concilium convenire.

Ut exempla sunt, quæ nomen Concilii Synodis Diœcesanis Novem primis Ecclesiæ Sæculis dant, non desunt quoque in quarto-decimo & quinto-decimo Sæculis; nam Concilium Vaurense Anno millesimo tricesimo sexagesimo octavo, imperat omnibus Episcopis Suffraganeis Provinciarum Narbonensis & Tolosanae, & Ausitanæ, quibus constabat, singulis annis Synodalia Concilia celebrare, per se ipsos, aut per alios ad id idoneos, si propter necessariam causam fuerint impediti. Quod hic Concilium vocat Concilia Synodalia; SYNODUM simpliciter, Capitibus septimo, octavo & nono vocat. Eadem expressio Synodaliū Conciliorum adhibetur in Concilio Basileensi Sess. xv. in Inscriptione Sessionis de Conciliis Provincialibus & Synodalibus, quod deinde multoties explicatur in prima parte Sessionis his verbis Synodos Episcopales.

Synodus Frisingensis, habita Anno millesimo quadringentesimo quadagesimo, nomen Concilii habet, in Inscriptione; attamen patet initio & fine, veram fuisse Synodum; nam enumeratione, quæ in illa fit in Præfatione, eorum qui interfuerunt, mentio fit dumtaxat Episcopi, primarum Dignitatum Capituli, & aliorum ejusdem Capituli, Abbatum, Archidiaconorum, Decanorum, & aliarum Dignitatum Ecclesiasticarum Sæcularium Diœcesis, aliorum beneficio Ecclesiastico præditorum; & sub finem, Episcopus id Concilium Episcopalem Synodum appellat. Nobis adhuc suppeditat exemplum magis recens nominis Concilii, dati Synodo Diœcesana, Concilium Coloniense Anno millesimo quingentesimo nono, Articulo de Synodorum celebratione n. 2. in quo decernitur, Capitulum Decanos teneri ad Synodum convenire pro Capitulis, & Decanos Rurales pro Parochis: decernit, ut subsidia conferantur in sumptus, quos necessariò facere debent, pro numero dierum, quibus durabit Concilium.

Si ergò his testimoniis superius relatis, & aliis, quæ, ut superflua, omittuntur, constat, multos Canones & nonnulla Synodalia statuta, dedisse Synodo Diœcesana Concilii nomen; aperte liquet, eam eo nomine donatam, non solum quia Conventus Ecclesiasticus est, ut vera Concilia, in illo dirimebantur Controversiæ, rei judicabantur, sicut in veris Conciliis; sed etiam quia, qui adesse tenebantur, aliqua gaudebant autoritate, non fecus ac illi, qui ad vera Concilia convenire tenebantur, aliquam exercebant autoritatem, aliter eam non habuisset convenientiam cum Provincialibus Conciliis, quæ ipsi Concilii nomen fuisset merita.

CAPUT V.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana, desumpta ex eo, quod prærogativa Conciliorum, quæ consistit in Spiritu Sancti, aut Jesu-Christi auxilio, Diœcesana Synodo tribuatur.

SEmp̄ Creditum est Concilia, etiam Particularia, Spiritu Sancto dirigi; quia Christus expressis verbis promisit, quòd si duo inter se consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in Cælis est. 2. Quod quando duo aut tres congregati erunt in nomine suo futurus sit in medio eorum. Porrò: creditum jure ac meritò, auxilium promissum tam parvo hominum numero, etiam Laicorum, non denegandum esse multis Episcopis, congregatis de Ecclesiæ negotiis, quæ Christum habet Ducem. Hæc autem applicatio eo justior visa est, quòd non solum Spiritus Sanctus super Apostolos in Christi nomine descende-

rit; sed quòd Concilium Hierosolymitanum congregatum de observatione Legis Mosaicæ, adhibeat verba, quæ speciale Spiritus Sancti auxilium denotant: hæc sunt verba, *visum est Spiritui Sancto & nobis.* Si quis horum factorum probationes desideret, ad Epitome recurat Veteris juris Canonici, Libro quinto Titulo primo. Non minus creditum est, duplex esse Spiritus Sancti auxilium, unum infallibile, quod soli Concilio Generali competit, quia solum est, quod propriè repræsentet Ecclesiam Universalem; alterum, quod veritati inquirenda multum inservit, quamvis errori obnoxium esse possit: hoc autem auxilium tribuitur omnibus Conciliis Particularibus, majus aut minus, secundum quod gaudent majori vel minori auctoritate. Hoc adhuc patet loco citato & Titulo undecimo ejusdem quinti Libri. Ut Synodi Diœcesanae Conventus sunt facti in Jesu-Christi Nomine, de rebus Religionis, sicut Concilia, iis meritò, Conciliis promissio facta, data fuit. Hujusce extensionis in Præfatione Statutorum Synodi Diœcesanae Trevisensis Anno millesimo quingentesimo quadagesimo octavo habitæ exemplum habemus. Verba Synodi sumus relaturi: *ut cuique pateat, nemini nos velle fucum facere, cum olim Christus in carne ambulans & verbum Dei seminans se veritatem appellasse non ignoremus.* Certè, persuadendum nobis erit per ipsissimam veritatem illam, nos falli minimè posse, cum ejus præsentia nos quotquot in hoc Cætu Sacro ad Evangelisandum bona & exterminandum mala compererit, Spiritus sui chrismate illuminatura sit, ait namque, ubi duo vel tres in nomine meo congregati sunt in medio eorum sum. Præterea, voces, quæ versùs finem Synodi leguntur, Spiritu dei Due & Spiritu Sancto cooperante, ex eadem fluunt origine. Hoc nixus principio, ut infra observabitur, Cardinalis OTTO, Episcopus Augustatus, suæ Synodo Diœcesanae indicavit, habitæ anno millesimo quingentesimo quadagesimo octavo, paratum se esse ad obtemperandum Monitis Salutaribus Sanctæ Synodi in Spiritu Sancto congregatæ, si quid in eo deprehenderetur reprehensione dignum.

Quod si Synodus Diœcesana fulcitur Spiritus Sancti auxilio, Christi meritis qui interest, vix credi potest, hæc omnia commoda uni inservire preparationi, qua idonei redderentur Congregati ad recipiendas Instructiones, quæ Episcopo placerent, cum & Instructiones & Decreta fieri possent absque Congregatione, quæ & magnas impensas & alia multa incommoda secum importat.

CAPUT VI.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana, deprompta ex Canonibus, Statutis & aliis Testimoniis, quæ ostendunt olim duas Synodos quot-annis habitas fuisse.

INTER Canones, qui spectant Conciliorum Provincialium Celebrationem, multi sunt, qui ea bis per annum cogenda esse pronuntiant, ut Canon quintus Nicænus, Canon vigesimus Antiochenus, Canon decimus Nonus Calcedonenis: Hæc autem Concilia unicè habebantur, ut Controversiis finis imponeretur in Provincia ortis, &, ut aliis necessitatibus confuleretur.

Quantum conjicere licet, hujusce Disciplina imitationi de Conciliis Provincialibus, in multis Diœcesibus decretum, duas Synodos quot-annis Diœcesanas habendas esse; & credi potest, eas ob eadem rationes habitas fuisse: unde inferri potest Secundum Ordinem, qui solus cum Episcopo Synodo aderat, in ea aliquam exercuisse autoritatem. Hæc observationes confirmabuntur testimoniis, quæ de his duabus Synodis loquentur.

Nihil

Nihil hac de re antiquius est, quam quod superius relatum est de Synodo *Albiodorensi*, habita circa finem *sexti* Sæculi. In ea jam observatum est, duas Synodos quotannis habendas esse: unam nempe medio Maio; alteram, initio Novembris. Verum quidem, hunc Canonem de solis Synodis Diœcesanis particularibus mentionem facere, non de Diœcesana Synodo, de qua hic agitur: sed non minus constat, duas esse Synodos Diœcesanas, quibus aderat Episcopus, & quæ separatim habebantur diversis temporibus, in gratiam cujuslibet Ordinis hominum convocatorum & congregatorum, in qualibet Synodo, cum & opportunius & convenientius Parochis solis Negotiis vacare, quæ functiones Rectorias spectabant, & Abbatibus, iis invigilare, quæ statum Religiosum spectabant; credendi locus est, has duas Synodos convocandas fuisse sine Generalis Synodi detrimento.

BOCHELLUS agens de Synodo Diœcesana, *Libro quinto Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, Titulo decimo nono, Capite quadragesimo primo*, Canonem laudat desumptum è *Capitularibus*, in quo decernitur, bis per singulos annos, Synodos fieri. Verum videtur Canone *quarto Concilii Vernoniensis*, habiti Anno septingentesimo quinquagesimo quinto, ex quo deprimuntur hic Canon, hic de Conciliis Nationalibus agi; cum ibi decernatur, primum congregari debere, ubi voluerit Rex & eo præsentem, & secundum, vel Suefionibus, aut alibi, uti in primo convenerint Episcopi. Porro: inauditum prorsus est, à Rege aliquid unquam factum fuisse de convocazione Synodi Diœcesanæ, ad determinandum locum, & ut ipse adfit. Semper penes Episcopum fuit determinatio diei, & loci, in quo congreganda erat Synodus. *Secundò* Canon de Synodo Episcoporum loquitur: statuit locum proximè Synodi ab Episcopis determinari ubi prima convocatio fit. Secunda est ejusdem naturæ ac prima; Episcopi enim congregati minimè attendunt ad locum communem Synodo proximè Diœcesanæ.

Non idem ferendum est iudicium de Canone modò referendo, quod latum est de Canone modò explanato, cum certissimè loquatur de Synodo Diœcesana, quæ præcipuè Parochis constat: hoc autem videtur nono Capite *Capitularis Tolosani*, in quo duas tantum habendas esse Sacerdotales Synodos decernitur; quod supponit usum duarum Synodorum, eò magis, quòd hujusmodi Capitularis scopus sit sublevare Parochos ab Episcopo oppressos. Idem dicendum de Canone sequenti, quamvis duos Conventus assignando singulis annis, *Concilii* nomen iis tribuat. Hic Canon est *Caput nonagesimum primum* Collectionis HERARDI, Archiepiscopi Turonensis, datum in Synodo Anno octogentesimo quinquagesimo septimo, decimo septimo Kalendarum Junii, vel aliter, decimo sexto die Maii. In eo statuitur, duo celebranda esse, per annum, Concilia, neminemque posse in unoquoque plus quam quindecim diebus remorari. Discriminis ratio, quod intercedit hos inter duos Canones, repeti debet ex eo, quòd ultimus Canonum conditus, aut saltem fuerit promulgatus in Synodo Diœcesana, Synodo verò non competat Canones condere de veris Conciliis, cum determinatione temporis, per quod duratura sunt, cum utrumque spectet hæc Concilia; nec magis expediret promulgatio ut necessaria Parochis, & HERARDUS generatim loquendo de Canonibus, quos coram ipsis legi iussit in sua Synodo, eos, ut maximè necessarios, appellat.

Ad id jungendum, nullibi legi verorum Conciliorum durationi limites circumscriptos fuisse; multa verò sunt testimonia Synodo Diœcesanæ fines positos fuisse. Denique, OTTO, Episcopus Vercellensis, has observationes confirmat: tribuendo enim *Concilii* nomen Synodo Diœcesanæ, eas bis per annum celebrandas esse fatetur, & tamen eas ad unam redigit, propter calamitates publicas, quæ bis eas celebrari non sinunt.

Tom. I.

Occasione eorum quæ de YVONE Carnutensi referuntur, de usu suæ Ecclesiæ, in qua celebrabatur Synodus septimo Kalendarum Novembris, aut potius, die vigesimo sexto Octobris, SOUCHET, hujus Ecclesiæ Professor Theologus observat, etiam ætate hujus Episcopi, duas Synodos celebrari, quamvis Octavum Concilium abrogasset Canones, qui duo Concilia per singulos annos convocanda esse decernebant. Hæc leguntur in sua *Observatione de Epistola sexagesima prima*, in qua post citatos aliquos ex his Canonibus, & *Distinctionem decimam Octavam*, quæ præcipuos continet. Sic loquitur, *in Ecclesia Carnotensi servatus est mos bis in anno Synodos celebrandi, Martis, Mercurii & Jovis diebus intrà Octavam Pentecostes, ab Archidiaconis & Capitulo Carnotensi, & Mercurii, post Festum S. Luca Evangelistæ. Undè hanc Epistolam 1099. scriptam colligo, quod eodem anno septimus Calend. Octobris (legendum Novembris) in diem Mercurii incidit, cum Littera Dominicalis illius anni fuerit B. Nisi certus fuisset ille Theologus Professor, usum congregandi duas Synodos jam vigere in Diœcesi Carnotensi tempore Yvonis Epistolæ citatæ, indè Epocham non petiisset.*

Necessarium non erit ad tales probationes recurrere, ad ostendendum tempore *Eudis DE SULLI*, Episcopi creati Parisiensis, Anno undecimo nonagesimo sexto, hæce in Diœcesi, duas celebrari Synodos initio suorum Statutorum; clarè id exprimit duobus his versibus, qui determinant dies, quibus Synodi celebrandæ erant, nempe, Jovem proximiorum Festi S. Lucae, & tertium Jovem post Pascha. Versus refero, ut id clarius pateat:

*Fit Jovis in Luce Synodus, quæ proxima Luca
Lux Jovis, hæc replicat tertia, Pascha sequens.*

De his duobus Synodis adhuc sermo habetur *Capite secundo, n. 4.* in quo tenentur Parochi ad Synodum post Pascha convenire albâ & stola induti, & Synodo Septembris interesse superliceo & stola induti.

Ufus duarum Synodorum congregandarum, per annum, in Diœcesi Parisiensi, probatur Concilio *Parisiensi*, habito à *Roberto DE CORCON*, Cardinali Legato Sanctæ Sedis. *Capite enim decimo septimo quartæ partis*, jubet saltem per annum Synodum celebrari in singulis Episcopatibus. Hæc voce utitur, *saltem*, ut indicet gratum sibi fore, si duæ Synodi celebrarentur: verum, id fieri, corruptionem non sinere. Id autem ex *Præfatione* ejusdem Concilii Anno millesimo ducentesimo duodecimo sequitur.

Synodus *Nemausana*, Anno millesimo ducentesimo octogesimo quarto, duas Synodos per annum, hæc in Diœcesi, celebrari certos nos facit; unam Paschali tempore; alteram, circa Festum Sancti Lucae. Initio *ultimi Capitis*, præcipit Parochis ad utramque convenire, ultimæ interesse, cum Cappis Rotundis, & primæ cum superliceo. Synodi habitæ tempore *GUILLELMI Andegavensis* Anno 1261. usque ad annum 1314. docent, duas Synodos celebrari per annum; unam, Festo Sancti Lucae; alteram, Festo Pentecostes.

Videtur ultimo articulo eorum, quæ decreta sunt Concilio *Coppenbagen*, Principe Daniæ (*Danemark*) Urbe, statutum antiquitatis fuisse hoc in Regno, duas Synodos per annum Diœcesanas celebrari. Hoc autem Concilium celebratum est anno 1425.

Paulò post, Concilium *Basileense*, celebratum 1433. *SESS. xv.* supponit aliquas esse Provincias, in quibus vigeat usus celebrandi duas Synodos per annum, nam præcipit, saltem semel per annum, unam Synodum celebrari, exceptis locis, in quibus usus erat duas celebrari.

Collectio Conciliorum *Nicoeos*, quæ complectitur omnia Concilia habita in hac Provincia, in Tertio-decimo, & Quarto-decimo sæculis, & in Quinquaginta quinque primis annis sæculi Decimi-quinti, suppeditat testimonium clarum duarum Synodorum annuarum

L hæc

hac in regione usitatarum. Hujuscæ collectionis primus Canon præcipit omnibus Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis Latinis in Nicofensi Civitate, vel Diœcesi, commorantibus, ad Synodum accedere, quæ celebrabitur die Veneris post Octavam Epiphaniæ, & die Mercurii post Pentecostes Octavam.

Antequam ad alias probationes progrediamur, observare necesse est, Statuta esse Tertii-decimi sæculi variarum Diœcesum, quorum inscriptio locum dat credendi, his in Diœcesibus duas celebrari, per annum, Synodos; quædam enim advertuntur, quæ habitæ dicuntur Hyemali Synodo; quod supponit aliam æstate haberi.

De Synodo Hyemali sermo adhuc habetur in Inscriptione Statutorum GUIDY Episcopi Santonenfis CONCILIOR. TOM. XI. Part. II. pag. 1425.

Idem dicendum de iis, quæ dicuntur facta, aut promulgata, in Synodo Paschali; hoc enim credendi locum dat, aliam alio tempore celebrari. Statuta quoque reperiuntur, quæ dicuntur facta, aut promulgata, in Synodo Sancti Lucae. Hic usus non desit sæculo Decimo-quinto; cum multa extent testimonia hunc usum viguisse Decimo-sexto sæculo. Hæc autem testimonia vel Germaniam spectant, & leguntur in primo & secundo Conciliis Colonienfis; vel Galliam, & leguntur in Conciliis Rothomagensi, Rhemensi & Aquensi.

Primum Concilium Colonienfe, celebratum anno 1536. parte decima quarta, numero decimo septimo, & decimo octavo, supponit usum Duarum Synodorum per annum, huic rei applicando veteres Canones bina Concilia quotannis celebrari præcipientes: unde intelligendi locum dat, has Synodos subrogatas fuisse Conciliis Provincialibus, quæ antiqui Canones celebrari præceperant: unam, scilicet, Quadragesimali tempore, ut ad Pascha celebrandum præpararentur sine discordiarum, quæ huic Festo dignè celebrando obstant; alteram, Autumnali tempore, ad dirimendas qualvis controversias vocum majori numero. Usus hujus hanc affert rationem celebratione Synodorum magnas impensas vitari generalium singularum Parochiarum inspectionum, seu visitationum.

Secundum Concilium Colonienfe, Anno 1549. mentem clariùs aperit de hoc usu, postquam enim dixit, Synodos in Ecclesia esse ad instar in corpore humano nervorum, adjungit, bis per annum celebrandam esse Synodum secundum antiquum Morem, excepta Diœcesi Leodiensi, in qua una duntaxat, propter ejus Latitudinem, celebrabitur. Verba Concilii laudare juvat, ut, quæ fuerit ipsius mens, quisque judicet. *Neglectis enim Synodis non aliter Ecclesiasticus Ordo dissuit, quam si corpus humanum solvatur nervis, idcirco statuimus, ut Synodus Diœcesana quotannis bis pro veteri quidem more. Sed juxta reformationis regulam, religiosius, & meliori cum fructu celebretur; suffecerit tamen in Diœcesi Leodiensi propter ejus Latitudinem, & multitudinem Prælatorum, semel quotannis rectè & studio ferventi celebrare.*

Concilium Rothomagensis 1581. Titulo de Episcopo numero trigesimo primo, postquam præcepit duarum Synodorum Celebrationem, permittit Episcopi judicio aliam remittere ad sublevandum Clerum, si id expedire judicaverit, dummodò alia diligentius convocetur. En verba Concilii; *Synodi Diœcesane quotannis suis temporibus celebrentur. Liceat tamen Episcopis; ad levamen sui Cleri, si ita expedire videbitur, de Duabus in anno unam remittere, & alteram diligentius convocare.*

Illud autem Concilium primum est Galliæ, quod, de reductione duarum Synodorum ad unam, loquitur, eamque ad Cleri levamen permittit. Secundum Concilium Colonienfe, jam unam ex duabus his Synodis remiserat; verùm, illa reductio solam Diœcesim Leodiensem spectabat, eamque permiserat, prop-

ter ejus Latitudinem, & multitudinem Prælatorum convocandorum. Hæc reductio absoluta erat; Concilii verò Rothomagensis, conditionalis, ita, ut Episcoporum arbitrio relinqueretur. Alia Concilia Galliæ, quæ de eadem reductione mentionem fecerunt, nullam apponunt conditionem, & absolute præcipiunt. Concilium Rhemensis, Anno 1583. Titulo 27. de Synodo Diœcesana, Numero primo, his verbis loquitur: *Synodi Diœcesana singulis annis semel duntaxat ad Cleri levamen tempore commodiori celebrentur.* Quod spectat Concilium Aquense, celebratum anno 1585. quamvis ex Concilio Rothomagensi desumpserit quod dicit de duarum Synodorum reductione ad unam, tamen modo absoluto loquitur.

Post tot Canones & alia testimonia, quæ invictè probant, in magno Ecclesiarum numero & plerisque sæculis à Jesu Christo ad nos usque, duas per annum Diœcesanas Synodos convocari debuisse, nullus dubitandi locus est, quin maximè necessaria visa fuerint; præcipuè, si attendatur, primo majorem partem eorum, qui ad eam convocabantur, animarum Curam habere, Abbates, Archidiaconos, Archipresbyteros, Decanos rurales vel Parochos; secundò, eosdem stricte teneri residere; Tertio, has Synodos per plures dies continuari, ut infra demonstrabitur. Quarto, præter commorationis tempus plures sæpe requiri dies ad eundem & redeundum. Quintò, nullas unquam causas justas admittas fuisse, quæ à residentia dispensarent, præter eas, quæ ex urgente necessitate, aut evidente Ecclesiæ utilitate nascebantur. Sextò, inter Parochos, ex quibus maxima pars Synodorum constabat, multos fuisse, qui Vicarios non habebant, & ex quorum absentia malum oriri poterat.

Ex his circumstantiis simul junctis sequitur, eos, qui tulere hos Canones, & alias Leges, de quibus mentionem fecimus, credidisse, magnæ fuisse necessitatis Diœcesanas Synodos, aut saltem evidentis utilitatis. His ergò in occasionibus, minime agebatur de dandis præcisè aliquibus consiliis, & de legendis aliquibus Decretis, quod fieri potuisset facile absque Synodo, & absque à residentia dispensatione; ergò consequens est, Secundum Ordinem aliquam exercuisse, in Synodis Diœcesanis, autoritatem.

CAPUT VII.

Authoritatis Secundi Ordinis, in Diœcesana Synodo, Probationes, desumptæ ex Testimoniis, quæ significant eos, qui tenebantur convenire ad Synodum Diœcesanam per Procuratorem, quando legitime impediabantur, interesse debere.

Nullus est, qui ignoret, Episcopos legitime retentos teneri ad Concilium Provinciale mittere suo loco aliquem virum conspicuum, non ad excusationes simpliciter ferendas, id enim Literis facile fieri poterat, sed ad jus exercendum, quod ipsi, si adfuissent, exercuissent. His de causis, coacti sunt Parochi, & alii legitime impediti; aliquem Clericum ad Synodum Diœcesanam mittere, ut vices absentis gereret; & ut vulgò Episcoporum Procurator mittebatur vocem daturus, idem dici debet de Parochis. Hac in opinione, necessarium duximus Statuta aliqua colligere, quæ de hujus Deputationis necessitate agant; præsertim ea, quæ dotibus, quas exigunt, in eo, qui eligitur, ad Procuratoris vices obeundas, talem conjecturam probant. Præcipua testimonia deponuntur ex Canonibus Conciliorum tum Vavrensis tum Mechliniensis, Gallicè Lavaur, & Malines.

Nihil adhuc antiquius inventum est de Deputatione, de qua agitur, quam quod legitur numero Sexto secundi capituli Constitutionum Eudis DE SULLY, Episcopi Parisiensis, anno 1196. Postquam præcepit omnes